

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 1 april 1992 Nummer 1

BIJ HET EERSTE NUMMER

In plaats van de tot nu toe gebruikelijke convocaties zal het regelmatige schriftelijke contact met de leden worden onderhouden door middel van een afdelingsperiodiek. Door het verstrekken van uitgebreide informatie menen wij de leden een dienst te bewijzen.

Met voldoening bieden wij hierbij het eerste nummer aan van AMERSFOORT EN OMSTREKEN.

Het bestuur weet zich verzekerd van ruime medewerking. De redactie wordt gevormd door de heren J.J. van Dort, J.F. van Gemund, F.G.M. Manche en Th.H. van Veen. De produktie is in handen van de heren W. van Ree (typewerk), D.J. Veefkind (correctie) en J.A. Uitenbogaart (verzending). Het redactie-adres is: Beatrixlaan 42, 3761 BE Soest.

Het ligt in de bedoeling dat AMERSFOORT EN OMSTREKEN drie maal per jaar verschijnt, te weten in januari, in april en in september.

De redactie zal zorgen voor de nodige informatie naar de leden toe. Dat gebeurt in een aantal vaste rubrieken over afdelingsactiviteiten en algemeen nieuws uit de vereniging. Van de leden zal afhangen of de informatieverstrekking daartoe beperkt blijft. Het periodiek staat open voor bijdragen van de leden en voor rubrieken als "vraag en antwoord".

De redactie en de medewerkers zijn met veel genoegen begonnen aan het samenstellen en produceren van AMERSFOORT EN OMSTREKEN.

COLOFON

AMERSFOORT EN OMSTREKEN is een uitgave van de gelijknamige afdeling van de Nederlandse Genealogische Vereniging en verschijnt in de maanden januari, april en september.

De redactie is niet verantwoordelijk voor ondertekende stukken.

Redactieadres: Beatrixlaan 42, 3761 BE Soest.

Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

TWINTIGJARIG BESTAAN

Op 16 december 1991 bestond de afdeling Amersfoort en Omstreken 20 jaar. Dit was aanleiding voor een feestelijke bijeenkomst op zaterdag 14 december 1991 in de sfeervolle Sint Aegtenkapel. Naast een honderdtal leden van de afdeling waren als gasten aanwezig de commissaris der Koningin in de provincie Utrecht Jhr. drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland, de burgemeester van Amersfoort de heer A. Schreuder, de gemeentearchivaris te Amersfoort de heer drs. P.C.B. Maarschalkerweerd; voorts mocht de afdeling zich verheugen in de aanwezigheid van het erelid der vereniging de heer drs. H.H.W. van Eijk, de voorzitter van de vereniging de heer R.F. Vulsma, de voorzitter van de afdeling Gooi en Eemland de heer mr. A. van Mazijk, en de voorzitter van de afdeling Utrecht dominee W.J.A. van 't Einde.

De heer Van Eijk hield op de hem eigen aangename wijze een causerie over de ervaringen bij het werken aan de samenstelling van de Karel de Grote-nummers van Gens Nostra. Juist een week voor de bijeenkomst was het derde en laatste nummer verschenen, mede waardoor de bijeenkomst een extra feestelijk accent kreeg. De afdelingsvoorzitter maakte bekend, dat binnen afzienbare tijd de Karel de Grote-nummers en het nog samen te stellen register in boekvorm beschikbaar zullen komen. Hij mocht de heer Van Eijk als hommage wegens diens aandeel toezeggen, dat hem te zijner tijd het eerste exemplaar van dit Karel de Grote-boek zal worden aangeboden.

De heer Maarschalkerweerd lichtte de mogelijkheden en beperkingen van de dienstverlening door de Gemeentelijke Archiefdienst toe. Als geschenk voor ons kondigde hij een publikatie aan, waarin genealogen de weg wordt gewezen in de verzamelingen die beheerd worden door de Gemeentelijke Archiefdienst van Amersfoort.

Vervolgens werd door enkele leden van de afdeling verslag uitgebracht van een studie, die in groepsverband en met medewerking van mevrouw Du Pui van de Gemeentelijke Archiefdienst was verricht. De leden van de studiegroep mevrouw A.M.C. Groen, de heer P. Hoogland, de heer A. Noorlander, mevrouw J.M.C. Sparnaaij en mevrouw C.G. van der Waal-Vremeijer boden aan een vijftal van de eerder genoemde gasten een exemplaar van de op schrift gestelde resultaten van het onderzoek aan. Tenslotte ontvingen zij zelf een exemplaar van het boekwerkje.

De bijeenkomst werd muzikaal opgeluisterd door het Amersfoorts Salonorkest; dit geheel uit amateurs bestaande orkest trad voor en tussen de verschillende programmadelen op en oogstte veel applaus.

Na afloop bleef men in de benedenzaal van de kapel nog enige tijd bijeen onder het genot van een glas wijn of andere drank.

10 - MINUTEN AVOND 24 FEBRUARI 1992

Na afloop van de jaarlijkse afdelingsledenvergadering op 24 februari 1992 vond een 10-minuten avond plaats. Een dergelijke avond is steeds weer een goede gelegenheid tot het stellen van vragen, het doen van suggesties en het houden van korte causerieën. Ook nu was de oogst weer rijk.

De heer H.T.C. Koning informeerde naar de vindplaats van gegevens over schippers.

Verschiedende adviezen werden gegeven; zo werd verondersteld dat de schippersbeurs wellicht uitkomst zou kunnen bieden; aangezien het onderzoeksgebied in hoofdzaak de provincie Overijssel betreft, werd geadviseerd in Zwolle ook de cartotheek van het gemeentearchief te raadplegen, die een uitvoerige ingang op beroepen heeft.

Met betrekking tot een huwelijk van iemand die 'in Veenhuizen' zat, werd geadviseerd de betreffende archieven in Assen te raadplegen.

Mevrouw K. Huisman stelde een probleem met betrekking tot veranderingen in archiefstukken aan de orde. Zij heeft vastgesteld dat in een stuk een verandering is aangebracht en vraagt zich nu af, welke stappen zouden moeten worden ondernomen om dit terug te draaien. Allereerst lijkt men het noodzakelijk te vinden, dat door erkende deskundigen de verandering in het stuk wordt vastgesteld. Daarvoor zijn technische middelen beschikbaar. Met een dergelijk "bewijs" zou dan een juridische procedure wellicht kans van slagen hebben. Wel worden vraagtekens geplaatst bij het nut van deze inspanning; kan wellicht volstaan worden met een gedegen publikatie?

De heer J.J. van Dort toonde in een korte causerie aan dat kennis van de weersomstandigheden in het verleden de genealoog soms van groot nut kan zijn. Zijn betoog vindt u op onder de titel Een Weerpraatje.

De heer J.A. Zandvliet verhaalde over een van die gelukstreffers, waar je als genealoog jaloers van wordt. Toen hij een kennis vertelde over zijn activiteiten voor de NGV en daarbij gewag maakte van zijn hobby boekbinden, vroeg betrokkene of hij dan ook even een oud boek van hem kon herstellen. Dat bleek een memorieboek te zijn van Egbert Wijers, bouwman in de Groten Emmer onder Steenderen (1798 - 1869). Nu is de heer Zandvliet getrouwd met een Weijers, dus interesse ontbrak niet. Logisch dat hij een kopie maakte van het boek. En na zijn interessante verhaal over de inhoud van het boek, werd hij uitgenodigd om ten behoeve van de afdeling Nog een kopie te vervaardigen. Een korte bespreking van het memorieboek vind u verderop.

EEN WEERPRAATJE

Het is al vaak gezegd: als ons genealogisch onderzoek zich beperkt tot het verzamelen van geboorte-, huwelijks en overlijdensdata dan wordt het toch op den duur wel een ietwat saaie bedoening.

Het wordt veel interessanter als we onze gegevens kunnen aankleden met wat historische feiten, acten van huwelijksvoorwaarden, boedelbeschrijvingen enz, enz.

Dat ook een bestudering van het weer de moeite waard kan zijn, moge uit het volgende voorbeeld blijken.

In 1817 trouwde Reindert Hendriks Franke te Kampen met Catharina Willems Ploeg. Als

achternaam van Catharina werd ook gevonden Rens, Reins en Remt. Het zoeken naar de ouders van Catharina werd er daardoor niet gemakkelijker op. Tenslotte ontstond er een vermoeden dat Willem Rents en Jannigje Wolters misschien die gezochte ouders konden zijn.

Bij de huwelijksakte van een zoon van dit echtpaar was een akte van de vredesrechter gevoegd waarin werd verklaard dat Willen Rents was overleden op 4 februari 1825 en dat Jannigje Wolters was overleden "ter zelfder tijd".

Wat het meest opviel was de datum. Van ons echtpaar Franke-Ploeg was n.l. een kind overleden op dezelfde datum, dus ook op 4 februari 1825.

Hoewel hier natuurlijk niet als vaststaand uit mag worden geconcludeerd dat het hier om grootouders en kleinkind gaat, is het op zijn minst toch wel toevallig dat zij op dezelfde datum zijn gestorven. In ieder geval roept het nieuwsgierigheid op. Wat is er gebeurd op die dag?

Een eerste idee was dat zij misschien gedrieën door het ijs waren gezakt en verdronken.

Daarom werd in het boekje "Bar en Boos, Zeven eeuwen winterweer in de Lage landen" nagegaan wat voor weer het in februari 1825 was.

De eerste zin zei al genoeg om de "ijstheorie" omver te werpen: "De winter van 1824-1825 was zeer zacht". Maar verderop lezen wij: "Op 1 februari heerst er zwoel weer (Haarlem 8°C). Op 2 februari was het zacht met een harde ZW wind. De derde februari begint zacht maar 's avonds zakt de temperatuur tot 1° C en neemt de wind toe tot stormachtig. Op 4 februari heerst er een WNW storm met jachtsneeuw en temperaturen even boven nul. Het langdurige stormweer uit de gevaarlijke richting, in combinatie met springtij doet een stormvloed in beweging komen die grote schade berokkent aan de Noordzeekant en die in het Zuiderzeegebied rampzalige gevolgen heeft. Alleen al in Overijssel zijn minstens 305 mensen verdronken, waarvan 48 in Kampen."

In het Frans Walkate-archief te Kampen werden nog wat nadere gegevens over deze stormvloed gevonden waaronder kranteknipsels en een ooggetuigeverslag. Hieruit bleek dat er die nacht in Kampen zijn verdronken: 14 mannen, 10 vrouwen, 24 kinderen, 115 paarden, 1314 runderen, 195 varkens en 21 schapen; 36 huizen spoelden geheel weg, 61 huizen werden onbewoonbaar en 72 huizen werden "grootelijks" beschadigd. De grootste schade werd aangericht op de Zwartedijk. En dat is de plaats waar de drie bovengenoemde slachtoffers woonden.

Uit verder onderzoek is gebleken dat het inderdaad ging om grootouders en hun kleinzoon. Hun lichamen werden pas gevonden op 23 maart 1825.

Zo blijkt dus dat het inderdaad interessant kan zijn te kijken naar het weer in een bepaalde periode.

Uiteraard is het niet de bedoeling bij elke datum in een kwartierstaat het weer te vermelden, maar er zijn vele periodes aan te wijzen waarin het weer een bijzondere rol kan hebben gespeeld. De uitzonderlijk strenge winters van 1709 en 1740 bijvoorbeeld waarin Nederland te lijden had van een wolvenplag of de kerstvloed in 1717 waarbij in Noord-Nederland ongeveer 2400 mensen verdronken.

Het hierboven aangehaalde boekje "Bar en Boos" is in dit verband zeer interessant. Het is geschreven door Drs J.Buisman en uitgegeven bij Bosch en Keuning in Baarn. Helaas is het bij de uitgever uitverkocht. Misschien is het hier en daar nog in een boekhandel te vinden. In ieder geval is het in vele openbare bibliotheken aanwezig.

Ook in de bibliotheek van het KNMI zijn zeer veel gegevens over het weer in lang vervlogen tijden te vinden. Deze bibliotheek is voor een ieder toegankelijk en er kunnen ook boeken worden geleend.

Het Frans Walkate-archief bevindt zich in Kampen op het adres Burgwal 43 (telefoon: 92203 b.g.g. 92200). Het bevat gegevens over personen en instellingen, plaatselijke toestanden, gewoontes en gebruiken voornamelijk uit de negentiende eeuw en de eigen tijd. Men beschikt er o.a over een verzameling van 12000 foto's. Het is geopend op donderdag van 14.00 tot 17.00 uur en na telefonische afspraak.

J.J. van Dort

MEMORIEBOEK EGBERT WIJERS

bouwman in de Groten Emmer onder Steenderen 1798-1869

Egbert Wijers, gedoopt 16-5-1798 te Steenderen (Gld) en overleden aldaar 27-3-1869, trouwde te Steenderen met Berendina Addink.

Egbert was lange tijd boer in de Emmer en later op de boerderij Heeckenskolk, waar nog steeds Wijersen boeren.

Egbert was lange tijd Assessor (wethouder) van de gemeente Steenderen. Hij noemt zeer vele namen van Steenderense ingezetenen uit de achttiende en negentiende eeuw, die kerkelijke of andere functies uitoefenden, die bij het onderwijs betrokken waren of die gedupeerd werden bij branden en watersnoden. Ook schrijft hij over gelden tot leniging van deze noden of voor andere behoeften.

Naast het genealogische belang van deze aantekeningen is er ook een geschiedkundig belang. In de kleine Achterhoekse gemeenschap waren weinig geschoolde mensen en de kleine groep, op een wat hoger niveau, die kon lezen en schrijven bleef dus wel besturen, of het nu was onder de naam Schout, Maire of Assessor. Geschreven wordt voorts o.a. over de prijzen van het vee, van melk en boter, over hongersnood en overstromingen, over predikanten en koningen uit die tijd, enz, enz.

De index in het boek van Egbert Wijers geeft een duidelijk overzicht van de inhoud, welke in totaal 234 pagina's beslaat.

J.A. Zandvliet